

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

13.10.2026 г.

Асоциация на индустриалния капитал в България в медиите

[АИКБ](#)

✓ **Доц. д-р Милена Ангелова представи ролята на международното сътрудничество и изкуствения интелект за икономическата сигурност на TEDx Caledonian**

Доц. д-р Милена Ангелова, изпълнителен заместник-председател на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ), взе участие като говорител в четвъртото издание на TEDx Caledonian.

В рамките на своето представяне тя постави акцент върху икономическата сигурност, основана на международното сътрудничество, и ролята на изкуствения интелект като инструмент за прогнозиране и управление на рисковете, предвиждане на кризи и ограничаване на тяхното въздействие.

Сред основните теми бяха още устойчивото управление на водните ресурси и значението на водната дипломация, както и възможностите за задълбочаване на икономическото сътрудничество чрез споразумението за свободна търговия между Европейския съюз и Индия.

Събитието събра международни говорители, сред които Виктор Понта, сър Грант Шапс, Едуард Хегер и Томас Здеховски, и предостави платформа за обмен на идеи, опит и добри практики, както и за създаване на нови партньорства.

TEDx Caledonian постави във фокуса на дискусиите иновациите, технологиите, международното сътрудничество и новите възможности за развитие.

Повече информация ще откриете [тук](#).

[Таралеж.бг](#)

✓ **Добрин Иванов пред Таралеж: Направихме стъпка към новия механизъм за минималната заплата**

Добрин Иванов е изпълнителен зам.-председател на АИКБ. Той отговори на въпросите на Весела Веселинова от Таралеж малко след заседанието на Националния съвет за тристранно сътрудничество (НСТС) в понеделник.

Господин Иванов, какво беше постигнато на заседанието на НСТС в понеделник?

Най-същественото от заседанието на НСТС в понеделник, 12 октомври, е, че направихме важна стъпка към окончателното въвеждане на новия механизъм за определяне на минималната работна заплата.

След продължителни преговори между работодателите, синдикатите и правителството беше постигнат компромис, който отчита едновременно социалните потребности на работещите и реалните възможности на икономиката. Новият модел включва четири показателя с еднаква тежест: динамиката на цените на малката потребителска кошница, изменението на медианната работна заплата, изменението на средната работна заплата и дългосрочната производителност на труда. Особено важно е, че в центъра на механизма вече стоят преговорите между социалните партньори, а не автоматичното определяне на минималната заплата по един-единствен показател.

Постигнатият компромис беше труден и трябва да бъде запазен, защото всяко ново искане на всяка от двете страни в преговорите рискува да ни върне към стария механизъм, който доказва своята непригодност.

В понеделник бяха обсъдени и подкрепени от АИКБ и промените в правилата за представителство на осигурените лица и пенсионерите в попечителските съвети на допълнителното пенсионно осигуряване. Не подкрепихме законопроекта за

въвеждане на нов официален празник и премахване на шестмесечното ограничение на обезщетението при незаконно уволнение.

Как може да се постигне балансът между достойното заплащане и изискванията на бизнеса?

Трябва да престанем да противопоставяме интересите на работниците и работодателите. Бизнесът има интерес от добре платени, квалифицирани и мотивирани работници, особено в условията на хроничен недостиг на работна ръка. Нашата цел не е ниска минимална заплата, а адекватна и икономически обоснована минимална заплата, чието нарастване е устойчиво и не поставя под риск работните места. Трябва да си даваме сметка, че доходите не могат устойчиво да растат само с административни решения. Тяхното нарастване трябва да бъде подкрепено от повишаване на производителността, инвестициите, технологичното обновление и конкурентоспособността на предприятията. Именно затова новият механизъм за минималната работна заплата е важен. Той отчита както покупателната способност и динамиката на възнагражденията, така и възможностите на икономиката. И най-важното, е че новият механизъм връща в центъра на определянето на минималната работна заплата преговорите между социалните партньори, които трябва да договорят нейния конкретен размер..

Какво е необходимо на бизнеса, за да се справи с настъпващата енергийна криза?

Трябва ясно да разграничим поскъпването на горива от това на електроенергията, защото отражението им върху икономиката е различно.

Поскъпването на дизела засяга най-силно транспорта, логистиката и земеделието. За бизнеса и икономиката като цяло обаче значително по-сериозният риск е високата цена на електроенергията. Тя е основен производствен фактор за практически всички отрасли и повишаването ѝ има много по-широк ефект върху себестойността, конкурентоспособността и крайните цени на стоките и услугите.

При горивата държавата трябва да гарантира сигурността на доставките и да осигури временна, целенасочена подкрепа за най-засегнатите дейности, особено обществения транспорт и предприятията с дългосрочни договори. Общото субсидиране на потреблението не решава проблемите с ограниченото предлагане и може допълнително да засили ценовия натиск.

При електроенергията държавата разполага с повече възможности за въздействие, тъй като България има собствен производствен капацитет. АИКБ настоява за предвидим механизъм за компенсации при прекомерно високи борсови цени, който да се прилага на месечна база. Това ще позволи на предприятията да запазят своята конкурентоспособност и ще бъде овладяно пренасянето на повишението в крайната цена на стоките и услугите.

Повече информация ще откриете [тук](#).

[Bloomberg TV Bulgaria](#)

✓ До какво води данък върху свръхпечалбите? Попитахме експертите

Добрин Иванов, изпълнителен заместник-председател на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ), коментира в анкета на Bloomberg TV Bulgaria въпросите, свързани с правилното формиране на данъчната политика в страната и поставената на дневен ред тема за облагането на свръхпечалбите.

Позицията на АИКБ е, че въвеждането на данък свръхпечалба е неправилно решение, което крие сериозни рискове както за потребителите, така и за икономиката като цяло.

„Съществува реален риск тежестта на този данък да бъде прехвърлена върху крайните потребители.“

Тъй като говорим за банки (и застрахователи - бел. ред.), телекоми, търговски вериги, фирми за бързи кредити, това са все сектори, които генерират високи печалби, защото в тях има недостатъчна конкуренция, олигополни структури или картелни споразумения.

Заради господстващото си положение на пазара тези предприятия ще имат възможност да компенсират допълнителното данъчно облагане чрез увеличаване на цените и таксите.

Еднократният характер на облагането пък създава сериозни предпоставки за данъчно планиране и легално оптимизиране на данъчните задължения - в Чехия данък свръхпечалба върху банките събра само 1/5 от очакваната сума.

Данъкът нарушава също така предвидимостта и неутралността на нашата данъчна система – едно от конкурентните ни предимства.

Повече по темата ще откриете [тук](#).

✓ AI и вносни инженери? Прецизни мита ще спасят българското машиностроене

Българското машиностроене отбелязва две значими годишнини - 35 години от създаването на Българската браншова камера машиностроене и 55 години от началото на професионалната инициатива Ден на машиностроителя. Секторът преминава през период на застой на фона на геополитическа несигурност, рецесия в Европа и сериозен недостиг на квалифицирани кадри, като разчита на технологична модернизация и стабилни експортни пазари. Това коментира **Виолин Ненов, председател на УС на ББКМ и член на НС на АИКБ**, в предаването „Бизнес старт“ по Bloomberg TV Bulgaria с водещ Христо Николов.

Българското машиностроене е фундаментален сектор за икономиката, който обхваща широк кръг от дейности - от лееене на метали и производство на метални изделия до оборудване и автомобилни компоненти. Въпреки че миналата година се отчита спад, към момента отрасълът се държи устойчиво и продължава да работи в сложни условия.

„Българското машиностроене в тези сложни условия се държи устойчиво - то продължава да работи, мъчи се да преодолява всички проблеми и общо взето успява да ги преодолее. Въпреки че нямаме ръст на продажбите и производителността, важното е, че секторът продължава да функционира стабилно“.

Ненов допълни, че макар секторът да е в състояние на застой, но предприятията запазват своята дейност.

Европейските пазари и конкуренцията от Китай

Повече от 60% от продукцията на българските заводи е предназначена за европейския пазар, което прави сектора пряко уязвим от общата икономическа рецесия в Европа. Същевременно засиленият внос от Азия поставя местните производители в тежка конкурентна среда, особено при липсата на достатъчно широки защитни мерки от страна на Европейската комисия.

„Ситуацията е доста тежка и сложна. Мерките, които Европейската комисия подготвя и се очаква да влязат в сила от ноември, са насочени основно към автомобилостроенето. За нас обаче това не е достатъчно, тъй като машиностроенето в сферата на машините, оборудването и металните изделия обхваща много по-голям брой предприятия и заети лица.“

Състояние на отбранителната промишленост

През последните години отбранителният сектор бележеше сериозен ръст благодарение на производството на въоръжение и боеприпаси. От пролетта на тази година обаче се наблюдава осезаем спад на външните поръчки и забавяне на плащанията, което се отразява негативно и на свързаните с тях машиностроителни предприятия.

„За съжаление, това се отразява не само пряко на предприятията, които произвеждат въоръжение и боеприпаси, но и на компаниите от останалите сектори, които изработват детайли и възли за отбранителните заводи. Поради тази причина не бих казал, че в момента имаме сериозен подем в сектора“, коментира Ненов.

Той добави, че водещите европейски страни насочват производството си към собствените си територии, а около знакови проекти като партньорството на България с „Райнметал“ засега се наблюдава затишие.

Вноските инженери и AI не са вълшебна пръчица за кадрите

Недостигът на квалифицирани кадри остава най-тежкият дълггодишен проблем за индустрията, задълбочен от негативните демографски тенденции и намаляващата раждаемост. Внасянето на работници от трети страни е приложимо за позиции без висока квалификация, но трудно може да осигури необходимите инженери, докато автоматизацията и изкуственият интелект подпомагат процесите, но не могат да заменят изцяло човешкия опит.

„Това определено е най-болният въпрос от много години насам, който засега не само машиностроенето, но и останалите сектори у нас и в Европа. Действия, които да доведат до бърза промяна, практически са невъзможни, тъй като проблемът започва още от спада в раждаемостта и преминава през цялата верига на обучението“, заяви Ненов.

Той допълни, че браншът работи активно с дуалното обучение и дни на отворените врати, но тези процеси изискват време за постигане на реален ефект.

Вижте целия коментар във видеото - [ТУК](#).

Важни обществено-икономически и политически теми

БНТ

✓ Продължава обучителната кампания за гласуване с машини в страната

Продължава кампанията за обучение за гласуване с машини за президентския вот на 25 октомври.

200 машини са предвидили от ЦИК за обучителната си кампания в цялата страна. Районните изборителни комисии ще изготвят графици за населените места, където гражданите ще могат да се запознаят с машинното гласуване, за да са уверени и спокойни, когато упражняват правото си на глас.

В София вече имаше демонстрации на няколко места. Днес такава демонстрация има в Стралджа, а утре — в Ямбол, Тунджа и Елхово.

✓ Есенната прогноза на МВФ: Повишена инфлация и понижен растеж в България

Международният валутен фонд повиши рязко прогнозата си за очакваната средногодишна инфлация в България от 3,8 на 4,9 на сто спрямо пролетната си оценка.

В октомврийското издание на доклада си „Световни икономически перспективи“ МВФ понижава и прогнозата за растежа на българската икономика през 2026 г. от 2,8 на 2,6 на сто. Фондът очаква дефицитът по текущата сметка да достигне 8 на сто от брутният вътрешен продукт през 2026 г. при прогнозираните през април 4 на сто.

Прогнозата е за забавяне на икономическия растеж в еврозоната до 1,1 процента през тази година поради високите разходи за енергия и слабото потребителско доверие. Прогнозата на фонда за глобалния икономически растеж през 2026 г. е повишена до 3,1 процента. Въпреки това високите цени на горивата представляват значителен риск, особено за страните с по-ниски доходи, които са изключени от бума на инвестициите в изкуствен интелект, добавят от фонда.

БНР

✓ Жилищното кредитиране расте през второто тримесечие – с 26,4% на годишна база

Жилищното кредитиране продължава да расте през второто тримесечие на годината – с 26,4% на годишна база, въпреки че активността на пазара на недвижими имоти остава под нивата от миналата година, отчитат в анализ, посветен на пазара на кредитирането през второто тримесечие на 2026 г., от дружеството "Кредит Мениджър", необвързан кредитен посредник, вписан в публичния регистър на БНБ.

Според анализа броят на имотните сделки се възстановява спрямо първите три месеца на годината, но на годишна база все още има спад. В същото време ипотечното кредитиране продължава да увеличава обема си.

През второто тримесечие са вписани 15 482 договорни ипотeki, което е увеличение от 13% спрямо първите три месеца на годината и 9,8% спрямо второто тримесечие на 2025 г. Законните ипотeki достигат 2749, което е ръст от 22,9% спрямо първото тримесечие, но на годишна база да има спад от 13,5%.

Според наблюденията на "Кредит Мениджър" средният размер на заявления и одобрения ипотечен кредит в София през второто тримесечие се движи между 170 000 и 180 000 евро, а за страната средното ниво е около 140 000 евро. През 2025 г. сравнимите стойности са били около 140 000 - 150 000 евро за София и между 100 000 и 120 000 евро за страната.

От компанията отчитат, че ръстът отразява преди всичко поскъпването на недвижимите имоти, както и че за покупката на сходен тип жилище домакинствата вече се нуждаят от по-голямо банково финансиране. Според данните средното самоучастие при клиентите на компанията е между 15 и 20%.

При сегашната комбинация от инфлация, високи цени на жилищата и сравнително ниски лихви много клиенти предпочитат да използват максимално допустимото банково финансиране, вместо да влагат по-голям размер собствени средства. Подобна логика се наблюдава и при срока – най-често клиентите предпочитат максимално дълъг период на погасяване, за да ограничат размера на месечната вноска, част от тях планират впоследствие да правят частични предсрочни погасявания и по този начин да съкратят реалния срок на кредита, се посочва в анализа, цитиран от БТА.

Според данните при потребителските кредити годишният ръст е около 14,8%, докато фирменото кредитиране се движи с по-умерен темп, отбелязват от компанията.

От "Кредит Мениджър" отчитат и промяна в поведението на клиентите. Купувачите остават активни, но сравняват повече, правят по-прецизни разчети и отделят повече време за избор както на имот, така и на банка, показват наблюденията.

✓ Стачкуват работниците от най-големия стоманодобивен завод в Европа

В Италия се провежда 24-часова стачка на работниците от най-големия стоманодобивен завод в Европа – този в Таранто, както и в неговите филиали в страната. Протестът е организиран от синдикатите заради обявено затваряне на завода в Таранто, което ще се отрази на производството на филиалите му.

Стачката включва както работниците от Таранто в област Пулия, така и тези в Генуа в Лигурия, и в Нови Лигуре в Пиемонте. Затварянето бе обявено от Acciaierie d'Italia - компанията, която временно администрира производствата.

Това стана след решение на Апелативният съд в Милано да се затвори горещата зона за валцуване до 28 октомври. Тя е най-важната в завода в Таранто, но и най-замърсяващата. Той обаче бе предварително затворен поради изчерпване на суровините за производство.

Това се отрази и на другите два завода. Засяга общо 11 000 работници, за които временната администрация поиска преустановяване на трудовата дейност. Протестиращите и синдикатите искат от правителството ясен индустриален план, включващ и антизамърсяването.

В Таранто протестът е придружен с шествия и митинги, блокирани са главни пътища. Подобна е картината в Нови Лигуре, а в Генуа към стачкуващите се присъединиха областният управител Марко Бучи и кметът Силвия Салис, убедени, че "заводът не бива да се затваря, защото пазарът го изисква".

На 20 октомври е насрочено заседание пред Касационния съд, който може да потвърди или отмени решението на Апелативния съд.

[Investor.bg](https://investor.bg)

✓ Неизпълнените капиталови разходи в България надвишават 15 млрд. лв. за 10 години

В период от 10 години сумарното неизпълнение на капиталовите разходи спрямо разчетите на държавния бюджет се изчислява на около 6,4 млрд. лв. (около 3,3 млрд. евро), а по консолидираната фискална програма неизпълнението за периода е близо 15,3 млрд. лв. Това показва анализ на Фискалния съвет за публичните инвестиционни разходи на България в периода 2015-2024 г.

Проучването на икономистите показва, че значителна част от сумите са пренасочени спрямо променените приоритети на различните нива на държавно управление, като голям процент се реструктурират в текущи разходи, особено във второто полугодие и последните месеци на годината.

Тези реструктурирания не само са проблем сами по себе си, заради липсата на предвидимост и целенасоченост на средствата, а и заради алтернативния разход, който носи със себе си всяко отклонение на средства от капиталови инвестиции и съответния икономически растеж, свързан с тях, предупреждават от Фискалния съвет.

За по-голямата част от анализирания период, капиталовите разходи остават под годишните разчети, като изключения се открояват в 2018 и 2023 г., когато има преизпълнение. Най-често отклоненията са свързани със забавени, обжалвани или неприключили обществени поръчки, нереализирани инвестиционни проекти, промени в бюджетните приоритети и реструктуриране на средства към текущи разходи или капиталови трансфери, отчитат от Фискалния съвет.

Влияние след 2020 г. оказват и пандемията, ръстът на цените на строителните материали и труда, както и забавянето на отделни проекти. Например COVID-19 води до реструктуриране на капиталови средства към противоепидемични и текущи разходи, забавяне на инвестиционни дейности и допълнителни затруднения при възлагането на обществени поръчки. През 2021 г. негативен ефект оказва и значителното поскъпване на строителните материали и труда.

В някои години има преизпълнение на капиталовите разходи в държавния бюджет, обусловено от предоставянето на допълнително финансиране и последващи промени по бюджетите. Това се свързва основно с реализацията на мащабни инфраструктурни проекти, инвестиции в избраната и финансиране на общински инвестиционни инициативи. През последните години влияние върху отчетените резултати оказва и механизмът на Националната програма за капиталови разходи, който позволява значително преразпределение на ресурси към конкретни проекти и трансфери в рамките на бюджетната година. Отклоненията се обясняват едновременно с административни и процедурни забавяния и със

значителни бюджетни реструктурирания. Най-слабо е изпълнението през 2021 г., а 2018 и 2023 г. се открояват с преизпълнение на планираните капиталови разходи.

Анализът на Фискалния съвет прави разлика между изпълнението на капиталовите разходи според разчетите на държавния бюджет и по-всеобхватните данни на консолидираната фискална програма. Капиталовите разходи остават под годишните разчети в по-голямата част от 10-годишния период и при КФП, като основен фактор за динамиката е изпълнението на проекти, съфинансирани по програмните периоди на ЕС. В началото им се наблюдава по-слабо усвояване на разходите заради административни процедури и други причини за забавяне, а в края им има ръст на разплащанията по приключили или приключващи проекти. Капиталовите разходи на общините също оказват сериозно въздействие, като в определени години това обуславя и част от разликата при изпълнението на инвестиционните разходи по държавния бюджет с тези по КФП и в сектор „Държавно управление“. Агрегираната сума на неизпълнените капиталови разходи по КФП възлиза на 15,296 млрд. лв. за целия период.

В различните години има и различно влияние на капиталовите разходи в общите. Например през 2019 г. те достигат близо 30% заради закупуването на нови военни самолети F-16. Години със сравнително по-малък дял на инвестиционните разходи са 2015, 2021 и 2024, предимно заради по-голямото им неизпълнение спрямо заложения план.

Влияние върху изпълнението на инвестиционната програма оказват и удължителните бюджети през 2022 и 2023 г., защото ограничават разходите за инвестиционни проекти.

✓ ЕК и водещи групи в Европарламента се обявиха срещу съкращенията на следващия бюджет

Европейската комисия изрази съжаление относно предложените значителни съкращения в следващия седемгодишен бюджет на Европейския съюз за периода 2028–2034 г., а ръководителите на четири от основните политически групи в Европейския парламент отхвърлиха новия компромисен вариант с аргумента, че орязването на средствата е прекомерно, предаде БТА, позовавайки се на Франс прес и ДПА.

Предложението за бюджета ще бъде обсъдено на срещата на върха на лидерите на 27-те държави членки на ЕС, която ще се състои в четвъртък и петък в Брюксел.

„Не одобряваме предложените съкращения в бюджета“, заяви Балаш Уйвари, говорител на Еврокомисията по икономическите въпроси, цитиран от АФП.

В събота Ирландия, която в момента председателства Съвета на ЕС, представи компромисно предложение, предвиждащо съкращаване на разходите за периода 2028-2034 г. с около 159 млрд. евро спрямо първоначалното предложение на Европейската комисия от близо 1,985 трилиона евро.

Предложението предвижда съкращение от 3 на сто на разходите за развитие на регионите, селско стопанство и рибарство спрямо разчетите на ЕК, както и намаление от 13 на сто на разходите за конкурентоспособност, просперитет и сигурност.

Компромисният вариант обаче не успя да удовлетвори Германия и държавите, които подкрепят позицията ѝ и настояват за още по-масабно намаляване на разходите. Други държави, сред които Франция, настояват ЕС да приеме по-голям бюджет за периода 2028–2034 г., който да осигури достатъчно средства за изпълнение на общите европейски приоритети.

Днес Европейската комисия изрази недоволство от „значителното намаляване на общия размер на бюджета“ спрямо първоначалното предложение.

„Съществените бюджетни съкращения рискуват да застрашат ключови приоритети, по които сме постигнали общо съгласие“, подчерта Уйвари пред журналисти.

„ЕС трябва да поема все повече задачи и да се справя с нарастващ брой кризи и непредвидени ситуации. Затова е важно да разполага с достатъчно финансови средства, за да реагира адекватно на тези предизвикателства“, добави говорителят на ЕК.

Междувременно председателите на четири от основните политически партии в Европейския парламент - Европейската народна партия (ЕНП), Прогресивния алианс на социалистите и демократите (S&D), либералната „Обнови Европа“ (Renew Europe) и групата на Зелените, отхвърлиха новото компромисно предложение в съвместно изявление, разпространено днес и цитирано от ДПА.

Четири политически групи разполагат общо с 454 от 720-те места в Европейския парламент. Според тях предвидените съкращения са прекомерни и могат да ограничат способността на ЕС да реагира на бъдещите предизвикателства и да отстоява ролята си в един все по-нестабилен свят.

В изявлението си политическите лидери предупреждават също, че разпределението на съкращенията може да отслаби конкурентоспособността и сигурността на Европа и да намали влиянието ѝ на международната сцена.

Позицията на председателя на ЕНП Манфред Вебер го поставя в противоречие с германския канцлер Фридрих Мерц, който е от същата политическа сила и е негов сънародник и политически съюзник. Мерц смята новото предложение за неприемливо, настоявайки за по-съществени съкращения.

Европейските институции първоначално се надяваха да постигнат споразумение за дългосрочния бюджет преди Коледа, за да избегнат застъпването на преговорите с многобройните изборни кампании през 2027 г., сред които и президентските избори във Франция, на които, според социологическите проучвания, крайната десница в страната е сред водещите политически сили.

Постигането на споразумение в този срок обаче изглежда все по-трудно заради съществените различия между 27-те държави членки. Допълнително забавяне на преговорите може да предизвикат и предсрочните парламентарни избори в Испания, насрочени за края на ноември, посочва ДПА.

Мениджър

✓ До 2050 г. работната сила в Европа ще намалява с около 1 млн. души годишно

До 2050 г. европейският пазар на труда ще се сблъска със сериозни предизвикателства, свързани с намаляването на работната сила, като всяка година тя ще намалява с около 1 млн. души. Това каза Андрияна Сукова, заместник генерален директор на Генерална дирекция „Заетост, социални въпроси и приобщаване“ на Европейската комисия (ЕК), по време на форума Young Talents 50+, предава БТА.

По думите на Андрияна Сукова, демографските проблеми не засягат само България. Хората на възраст до 14 години съставляват 14,4% от населението, докато делът на хората над 64 години е около 20%.

„Факт е обаче, че застаряването на населението се ускорява значително. През последните няколко години делът на хората над 64 години се е увеличил с 2,9 процентни пункта. Най-силно изразена е тази тенденция в Полша, където увеличението е с 5,5 процентни пункта, следвана от Словакия с 4,8 и Хърватия с 4,3 процентни пункта“, обясни Сукова.

Тя отбеляза, че значителна част от хората на възраст между 55 и 64 години вече са извън пазара на труда, при това не по собствено желание. Според нея един от основните фактори за това е липсата на достатъчно услуги и структури за подкрепа на възрастните хора. Увеличаването на дела на хората над 64 години е свързано и с подобряването на условията на живот и по-добрия достъп до медицинска помощ. Въпреки това здравословните проблеми остават съществен фактор за намаляването на икономическата активност сред тази възрастова група.

Важна роля играят и пенсионните системи, които се различават в отделните държави, включително по отношение на възрастта за пенсиониране. „Съществуват и други стимули, които насърчават хората да се пенсионира по-рано. Когато имат възможност да получават допълнителни социални придобивки или да се възползват от по-благоприятни пенсионни условия, те по-лесно вземат решение да напуснат пазара на труда“, каза Сукова.

Тя посочи, че участието на хората на възраст между 55 и 64 години на пазара на труда се различава в отделните държави. В Чехия около една трета от хората в тази възрастова група са извън пазара на труда, докато в Словения делът им надхвърля половината.

„Когато говорим за хората на възраст между 55 и 64 години, трябва да подчертаем, че те притежават изключително ценни знания, умения и квалификация, натрупани в продължение на много години. Този потенциал не бива да бъде изгубен“, каза заместник генералният директор. Според нея тези хора имат богат практически опит и често могат по-лесно да се ориентират в сложни работни процеси. Дори когато вече не могат да работят със същото натоварване, това не означава, че трябва да бъдат изключени от трудовия живот.

Сукова обърна внимание и на проблема с възрастовата дискриминация. „Често работодателите търсят хора, които да се присъединят към техния „млад и динамичен екип“. Така обаче рискуваме да изгубим натрупаните знания и опита на по-възрастните служители“, каза тя. По думите ѝ ентусиазмът на младите хора е изключително важен, но трябва да се съчетава с опита и реалистичната преценка на по-възрастните.

Тя отбеляза, че през програмния период 2021–2027 г. около 2,3 млн. души са получили подкрепа за продължаващо образование. Сред основните мерки са били приспособяването на работното място и предоставянето на субсидии за насърчаване на работодателите да задържат служителите си.

„Въз основа на проектите, по които съм работила, и на оценките на изпълнението на мерките по Европейския социален фонд през предходния програмен период мога да кажа, че едни от най-ефективните подходи са тези, при които по-възрастен служител става наставник на млад колега. Това е особено важно в техническите професии“, каза Сукова.

Според нея, за да бъдат мерките максимално ефективни, е необходимо проблемите да се разглеждат от различни гледни точки, като в процеса се включват представители на всички групи, засегнати от съответните решения.

„Смятам, че хората в по-напреднала възраст разполагат със значителен капацитет и потенциал, с които могат да допринасят за развитието на обществото“, каза тя. Сукова добави, че една от основните цели на Европейския съюз е да развива конкурентоспособността и да използва пълноценно човешкия потенциал.

✓ Европейските борси започват седмицата с ръст, фокусът се измества към сезона на корпоративните отчети

Европейските борсови индекси регистрираха повишения в ранната търговия в понеделник, водени от ръста в банковия сектор, както и от понижението в цените на петрола, породено от надежди за споразумение между Русия и Украйна за спиране на ударите по енергийни обекти, пише Ройтерс.

Общоевропейският индекс STOXX 600 отчете ръст от 2,85 пункта, или 0,45%, до 634,4 пункта. Германският показател DAX се повиши със 143,35 пункта, или 0,57%, до 25 230,62 пункта. Водещият индекс на Лондонската борса FTSE 100 напредна с 57,51 пункта, или 0,55%, до 10 609,56 пункта. Френският измерител CAC 40 записа ръст от 12,11 пункта, или 0,16%, до 7 815,44 пункта

Банковият подсектор на STOXX 600 – SX7P, напредна с 1,15%. Цените на петрола се понижиха на фона на очаквания за увеличаване на доставките от Русия, след като президентът на САЩ Доналд Тръмп заяви, че Украйна и Русия са се споразумели да спрат атаките срещу енергийните си съоръжения вследствие на сделка между САЩ и Русия за доставки на дизелово гориво.

Сега инвеститорите ще следят финансовите отчети на европейските компании, за да преценят състоянието на бизнеса на фона на геополитическата несигурност и по-високите разходи за финансиране.

Дейвид Морисън, старши пазарен анализатор в Trade Nation, заяви, че финансовите резултати за третото тримесечие – особено на компаниите за полупроводници и други фирми, печелещи от развитието на изкуствения интелект, ще бъдат от ключово значение за формирането на пазарните нагласи в краткосрочен план. Тази седмица се очакват отчетите на гиганта за луксозни стоки LVMH, както и на доставчика на оборудване за производство на полупроводници ASML и инвестиционната компания EQT.

Доходността по държавните облигации в еврозоната се понижи в понеделник, което допълнително подкрепи положителните нагласи към рисковите активи. Въпреки това доходността остава близо до многогодишни върхове, отразявайки опасенията, че лихвените проценти ще се задържат на високи нива за по-дълъг период от време.

Към момента търговците очакват Европейската централна банка да запази лихвените проценти без промяна на заседанието си през октомври, но същевременно калкулират вероятност за повишение с четвърт процентен пункт през декември, сочат данни на LSEG. Въпреки това анализаторите посочват, че възможностите за по-нататъшно затягане на паричната политика от страна на ЕЦБ са ограничени предвид слабия икономически растеж в еврозоната.

„Еврозоната не може да се похвали със стабилен икономически растеж. Просто нещата не стоят така“, добави Морисън.

Автомобилният индекс SXAP се повиши с 0,51% продължавайки възходящия тренд от петък, след като Китай се съгласи да ограничи износа на своите хибридни и плъгин хибридни автомобили за ЕС.

Акциите на Nordex поскъргнаха с 1,98%, след като производителят на наземни вятърни турбини обяви, че обемът на поръчките по проекти през третото тримесечие е нараснал с 30% на годишна база.

Цената на книгата на Vallourec се повиши с 4,50%, след като френският производител на стоманени тръби спечели договор с TotalEnergies за газовото находище „Абшерон“ в Азербайджан.

Акциите на Inwit поскъргнаха 0,64%, след като Ройтерс съобщи, че основните акционери в компанията за телекомуникационни кули подготвят финансиране за евентуална сделка по отписване от борсата (преминаване към частна собственост).

Ръст на Уолстрийт

Борсовите индекси в САЩ регистрираха повишения в петък, подкрепени от технологичния сектор, записвайки известно възстановяване след волатилна седмица, белязана от повишена доходност на държавните облигации, колебания в цените на петрола и спад при акциите, свързани с изкуствения интелект, пише CNBC.

Промишленият индекс Dow Jones отчете ръст от 423,31 пункта, или 0,83%, до 51 654,95 пункта. Широкообхватният показател S&P 500 се повиши с 46,18 пункта, или 0,59%, до 7 811,54 пункта. Индексът на високотехнологичните дружества Nasdaq напредна със 172,83 пункта, или 0,64%, до 7 811,54 пункта.

Акциите достигнаха дневните си върхове, след като президентът Доналд Тръмп заяви, че руският президент Владимир Путин се е съгласил да доставя дизел както за американския, така и за световния пазар.

Акциите на SpaceX поскърпнаха с 1,25%, след като космическата и сателитна компания, ръководена от Илон Мъск, обяви сделка за придобиване на национално портфолио от честотен спектър. За разлика от тях, акциите на AT&T, Verizon и T-Mobile поевтиняха с 9,81%, 8,75% и 13,27%, тъй като инвеститорите се опасяваха, че споразумението може да засили конкуренцията.

Други технологични компании също отбелязаха ръст в петък наред със SpaceX. Водещи бяха акциите на софтуерните фирми: Palo Alto Networks, CrowdStrike и Palantir Technologies, които отбелязаха ръст съответно от 5,09%, 4,57% и 5.17%. Цените на книгата на Microsoft и Amazon се повишиха съответно с 2,38% и 3,29%.

Извън технологичния сектор, здравеопазването беше друг сектор с отлично представяне, като акциите на компании като Merck и Gilead Sciences скочиха с 2,26% и 2,77%. Акциите на производителите на ваксини, като Moderna, също поскърпнаха на фона на оптимизма около съобщените усилия на Националните институти по здравеопазване (NIH) за разработване на ваксина срещу рак.

Въпреки волатилността, породена от факта, че доходността по дългосрочните държавни облигации на САЩ достигна нови 24-годишни върхове през седмицата, и трите основни борсови индекса регистрираха печалби за седмицата. Nasdaq отбеляза ръст от 0,6%, докато Dow се повиши с 0,9%. S&P 500 нарасна с около 1,2%.

Тази седмица сезонът на отчетите за финансовите резултати навлиза в активната си фаза, като предстои публикуване на данни от банки, както и от други значими компании като Johnson & Johnson и UnitedHealth. Очаква се тези две компании да представят отчетите си във вторник, заедно с други като Wells Fargo и Citigroup.

Разнопосочна търговия в Азия

Фондовите борси в Азиатско-тихоокеанския регион записаха смесени резултати в понеделник, предаде Investing.com

Акциите на южнокорейските компании поевтиняха рязко заради подновени опасения относно конкуренцията на пазара на чипове памет, докато цената на петрола се понижи на фона на несигурността около евентуално енергийно примирие между Русия и Украйна.

Търговията беше вяла, тъй като японските пазари на акции бяха затворени заради Деня на спорта.

Южнокорейският бенчмарк Kospi отчете спад от 241,69 пункта, или 3,65%, до 6 384,24 пункта, при подновяването на търговията след дългия уикенд, като акциите на SK Hynix поевтиняха с 4,52%, а тези на Samsung Electronics – с 4,39%. Книжата на LG Innotek се сринаха с 16,17%.

Тези резултати последва съобщенията за напредък на китайския производител на чипове памет ChangXin Memory Technologies (CXMT) по отношение на неговата DRAM архитектура от типа 4F², която е проектирана да увеличи плътността на паметта.

В континентален Китай бенчмаркът Shanghai Composite се понижи с 16,55 пункта, или 0,43%, до 3 797,24 пункта, докато индексът Shenzhen Composite загуби 42,32 пункта от стойността си, или 1,79%, достигайки до ниво 2 327,29 пункта.

Хонконгският показател Hang Seng записа ръст от 59,85 пункта, или 0,25%, до 24 271,2 пункта.

Австралийският бенчмарк ASX 200 напредна с 66,6 пункта, или 0,76%, до 8 783,2 пункта.

У нас

Индексите на Българската фондова борса (БФБ) записаха предимно понижения в ранната търговия. Основният индекс SOFIX отчете спад от 0,37 пункта, или 0,02%, до 1 531,89 пункта. BGBX40 напредна с 0,18 пункта, или 0,07%, до 248,36 пункта. BGTR30 загуби 1,10 пункта от стойността си, или 0,09%, достигайки ниво от 1 159,80 пункта. BGREIT регистрира спад от 1,24 пункта, или 0,51%, до 242,75 пункта.

*Информацията е актуална към 13:10 часа на 12.10.2026 г.

[Business.dir.bg](https://business.dir.bg)

✓ ЕС обмисля данък върху свръхпечалбите на петролните и газовите компании

ЕС обмисля въвеждането на общоевропейски данък върху свръхпечалбите на петролните и газовите компании, обяви еврокомисарят, отговарящ за климата и данъците Волке Хукстра, в момент, когато правителствата се опитват да си осигурят средства с които да помогнат на гражданите си да се справят с растящите сметки за енергия, предаде Ройтерс.

Петролните и газовите компании отбелязват рекордни печалби тази година, тъй като цените на енергията рязко се повишиха по време на американско-израелската война срещу Иран на фона на смущенията в корабоплаването през Ормузкия проток и иранските атаки срещу страните от Персийския залив.

Хукстра каза, че Европейската комисия организира работна група, която да разгледа предимствата и недостатъците на въвеждането на такъв данък и да прецени дали такава мярка би била осъществима.

"Гражданите, и особено уязвимите граждани, са заплашени от сериозни увеличения на сметките за енергия. А някои компании отчитат наистина прекомерни печалби, без да доставят каквито и да били допълнителни услуги или продукти. Те печелят от хаоса, който цари по света", заяви еврокомисарят.

"За мнозина граждани и за много политици това изглежда нередно. Смятам, че всички ние споделяме тази базова логика, независимо от това в каква посока точно се развива разговорът", добави той.

Цените на фючърсите на референтния сорт суров петрол "Брент" достигнаха многогодишен максимум от близо 120 долара за барел в края на април и все още са на нива от повече от 70% над равнището от началото на годината, което доведе до увеличаване на печалбите на нефтопреработвателите и производителите, посочва Ройтерс.

Германия, Испания, Португалия, Италия, Полша и Австрия призоваха ЕС да обмисли въвеждането на общоевропейски данък върху свръхпечалбите.

Хукстра каза, че Брюксел ще направи внимателна юридическа оценка на всяка потенциална мярка.

ЕС въведе данък върху свръхпечалбите за петрола, газа, въглищата и рафинериите през 2022 г. след като пълномощабната руска инвазия в Украйна доведе до рязко повишаване на цените на енергията. Някои компании тогава заявиха, че мярката е противозаконна и заведените тогава съдебни дела все още не са приключили.

"Това е нещо, което също трябва да вземем предвид", каза Хукстра.

Някои страни от ЕС вече въведоха национален данък върху свръхпечалбите. Португалия например въведе данък от 33% за извънредните доходи през 2026 г. на петролните компании и рафинериите.

✓ **Защо Китай изкупува ударно злато**

Китайската централна банка купува злато вече 23 поредни месеца, а вносът на ценния метал в страната достигна рекордни стойности. Тенденцията отразява стремежа на Пекин да намали зависимостта си от американския долар, както и търсенето на сигурно убежище от страна на китайските домакинства в условията на затруднена икономика, пише CNBC.

Народната банка на Китай е увеличила златните си резерви с около 23 тона през септември. Това е най-голямата месечна покупка от близо 3 години насам, показват данни на Държавната администрация за валутния обмен. Така централната банка продължава най-дългата си серия от покупки поне от 2015 г.

Китайските домакинства и компании също насочват средства към златото като защита срещу икономическата несигурност. През първите 8 месеца на 2026 г. страната е внесла над 1000 тона от метала на стойност рекордните 158,8 млрд. долара, сочат митническите данни. Това надхвърля значително вноса за цялата 2025 г., когато той е бил 886 тона за 96,5 млрд. долара.

Вносът на злато за потребителски цели също е достигнал рекорд през първите 8 месеца на тази година, посочва Аakash Доши, ръководител на стратегията за златото в "Стейт Стрийт Инвестмънт Мениджмънт". Според него увеличаващата се разлика между цените на златото на китайския вътрешен пазар и международните котировки показва, че търсенето се засилва преди зимния сезон.

Натрупването на злато става на фона на поевтиняването на метала. През септември цената му спадна с над 8% до около 4176 долара за тройунция, след като през януари достигна рекордните над 5500 долара.

Въпреки това Доши очаква цената да се повиши до диапазона от 4750 до 5500 долара за тройунция до края на първото тримесечие на 2027 г. Прогнозата му се основава на устойчивото търсене.

Основният мотив на Китай да увеличава златните си резерви е политически, смята Карстен Менке, анализатор в "Юлиус Бер". По думите му става въпрос за използването на американския долар като инструмент за политически натиск и за желанието на Пекин да намали зависимостта си от американските държавни ценни книжа като резервен актив.

Замразяването на активите на руската централна банка от западните държави след руската инвазия в Украйна през 2022 г. показва, че резервите, държани в чужбина, могат да бъдат ограничени при геополитически конфликти. Златото, съхранявано в собствените трезори на дадена държава, не е изложено на същия риск.

Китай вече намалява вложенията си в американски държавни ценни книжа. През юли притежаваните от страната американски облигации са се свили до 618 млрд. долара — най-ниското равнище от 18 години, според данни на

Министерството на финансите на САЩ. Така Пекин продължава да диверсифицира валутните си резерви, като разпределя активите си между различни инструменти.

Търсенето на злато в Китай се подхранва и от репутацията му на сигурен актив. Притеснени от несигурните икономически перспективи, потребителите купуват златни бижута, кюлчета и монети. Възможностите за алтернативни инвестиции са ограничени. Имотният пазар, който дълго време беше основният начин китайските домакинства да съхраняват богатството си, продължава да изпитва затруднения. Борсовият индекс Си Ес Ай 300 е загубил около 8% от стойността си от началото на годината, докато американският индекс Ес енд Пи 500 е нараснал с 13%.

Доходността от банкови депозити и облигации също е намаляла на фона на слабия интерес към кредитирането. Доходността по едногодишните китайски държавни облигации е спаднала до около 1,2% при приблизително 4,46% в САЩ. "Алтернативните разходи за държане на злато в Китай също са много по-ниски, отколкото на много западни пазари", коментира Оле Хансен, ръководител на стратегията за суровините в "Саксо Банк".

Допълнителен стимул за покупките е планът на Пекин да развие по-дълбок и ликвиден вътрешен пазар на злато. Това налага и попълване на наличностите, посочва Менке. По негова оценка до края на август централната банка е купила около 190 тона злато през тази година, като в количеството се включват и приблизително 110 тона, за които не е имало официално оповестяване.

Покупките от Китай помагат на златото да устои на натиска, който иначе би могъл да доведе до по-сериозен спад в цената. По-високата доходност по американските облигации ограничава интереса към златото, което не носи лихва. Обикновено поскъпването на лихвените инструменти прави държането на злато по-малко привлекателно. "Покупките от Китай се превърнаха във важен структурен фактор за подкрепа на цените на златото", коментира Ева Манти, стратег по суровините в Ай Ен Джи Банк. По думите ѝ централните банки купуват злато с дългосрочна перспектива и са много по-малко чувствителни към ценовите колебания от индивидуалните инвеститори.

Менке също отбелязва, че цената на златото се е задържала над летните си равнища въпреки по-рязкото повишение на очакванията за лихвите и на доходността по облигациите. Федералният резерв на САЩ е дал сигнали, че през 2026 г. може да последва ново увеличение на лихвите. Китай е петата страна в света по размер на златните резерви. Към август те възлизат на 2387 тона, според Световния съвет по златото — по-малко от една трета от количеството, притежавано от САЩ. Възстановяване на доверието в китайския имотен пазар и в местните акции може да намали интереса към златото, смята Хансен. Подобен ефект биха имали отслабване на юана, което прави метала по-скъп за китайските купувачи, или повишаване на лихвите, което би направило банковите депозити по-привлекателни.

По-съществена промяна би настъпила, ако централните банки по света загубят интерес към диверсифицирането на резервите си или ако геополитическото напрежение отслабне. Според Хансен обаче "нито едно от двете не изглежда особено вероятно в близко бъдеще".

3e-news.net

▼ Синьото гориво на TTF скочи над 84 EUR/MWh, ръст от 5.72 % на Газов хъб Балкан

Цените на европейския природен газ при затваряне на търговията в понеделник, 12 октомври скочиха над 84 евро/MWh и се задържат на това ниво и при старта във вторник. Това е най-високото ниво от декември 2022 г.

Зачестилите атаки на танкери в Ормузкия проток и ескалиращото регионално напрежение засилят опасенията относно сигурността на доставките на втечен природен газ (LNG). През пролива се осъществява около 20% от световната търговия с втечен природен газ преди войната, напомнят от trading economics. Въпреки увеличаването на запасите от синьо гориво през последните седмици, съоръженията за съхранение са запълнени малко над 73%, което все още е под нивата от преди година. Наблюдателите предупреждават за рискове в случай на по-ранно стартиране на отоплителния сезон в случай на ниски температури, както и при сценарий „студена зима“. Междувременно президентът Тръмп заяви, че Русия и Украйна са се споразумели „енергийно“ прекратяване на огъня, влизащо в сила незабавно, което води до намаляване на някои опасения на енергийния пазар. Ситуацията обаче все още остава по-скоро трудна за овладяване.

Прогнозата за газоснабдяването през зимата на 2026/27 г. потвърждава, че европейската газова инфраструктура остава достатъчно гъвкава, за да задоволи търсенето, се казва в заключението на доклада на Европейските газови оператори, като подробно са очертани и рисковете за периода.

Газов хъб Балкан

Цената на природния газ в сегмента „пазар ден напред“ на газовата борса в България, „Газов хъб Балкан“ с ден за доставка 13 октомври 2026 г. е 72.82 EUR/MWh. Изтъргуваното количество е 92 450 MWh.

Стойността се повишава с 5.72 % в сравнение с отчетените 68.88 EUR/MWh, регистрирани при търговията ден по-рано (12 октомври) при обем от 71 186 MWh.

В сегмента пазар „в рамките .на деня“ за 12 октомври 2026 г. изтъргуваното количество е 760 MWh при постигната цена от 72.61 EUR/MWh.

Стойността се увеличава с 6.08 % спрямо отчетените 68.45 EUR/MWh и изтъргувани 620 MWh при търговията ден по-рано. Съответно сетълмент цената (2026-10-13) включително продуктът BOM (2026-10-15) е 72.82 EUR/MWh.

TTF

Ноемврийските фючърс за газа по индекса TTF на борсата ICE при затваряне на търговията на 12 октомври скочиха до 84.35 EUR/MWh. Това представлява увеличение с 3.59 % в сравнение с постигнатите 81.43 EUR/MWh при затваряне на сесията в петък, 9 октомври. Това е най-високото ниво от енергийната криза през 2022 г. (декември 2022 г.)

В рамките на сутрешната търговия на 13 октомври ноемврийските фючърс по индекса TTF се търгуват на ниво в диапазона малко над 84 EUR/MWh.

Газохранилища

Европейските газохранилища към 12 октомври са запълнени до 73.75 % (833.4333 TWh) и продължава нагнетяването, макар и при слаб темп от 0.14 п.п.

Българското газохранилище в Чирен (ПГХ Чирен) е запълнено до 80.74 % (5.6680 TWh), при темп на нагнетяване от 0.37 п.п.

✓ Министрите от ОПЕК+ се обявиха за безопасно транспортиране на нефт и газ

Министрите на страните от ОПЕК+ проведоха среща в Рияд в рамките на световния петролен конгрес (WPC) и заседанието на страните от Международния енергиен форум (IEF), обсъдиха ситуацията на пазара и се договориха за продължаване на консултациите с осемте страни от ОПЕК+ в рамките на вече съществуващия механизъм, включително министерския мониторингов комитет (JMMC) и министерската среща на ОПЕК+, а също така потвърдиха ангажимента си към решенията, приети на 7 юни 2026 г. в рамките на министерската среща за постигане и поддържане на стабилен петролен пазар, се казва в прессъобщение на ОПЕК.

„В този контекст министрите потвърдиха изключителното значение на безопасността на международните морски пътища за гарантиране на непрекъснатият поток от енергоносители. Те отбелязаха, че настоящите прекъсвания в енергийните доставки са довели до безпрецедентно увеличение на разходите за доставка и застраховки, които достигат над една трета от цената на суровината, което възпрепятства навременното и ефективно транспортиране на петрол и петролни продукти и оказвай допълнителен инфлационен натиск върху световната икономика“, се казва в изявлението.

Министрите също така подчертават, че тези изключително високи разходи в крайна сметка се прехвърлят върху цялата верига за създаване на стойност при петрола, увеличавайки и удължавайки тежестта на разходите върху страните производителки и потребителки и влияят върху световния икономически растеж. Министрите ще продължат да следят ситуацията и да работят с правителства, заинтересовани страни от индустрията и международни организации като IEF, IEA и други, за подобряване на условията за глобално корабоплаване.

[Bloomberg TV Bulgaria](#)

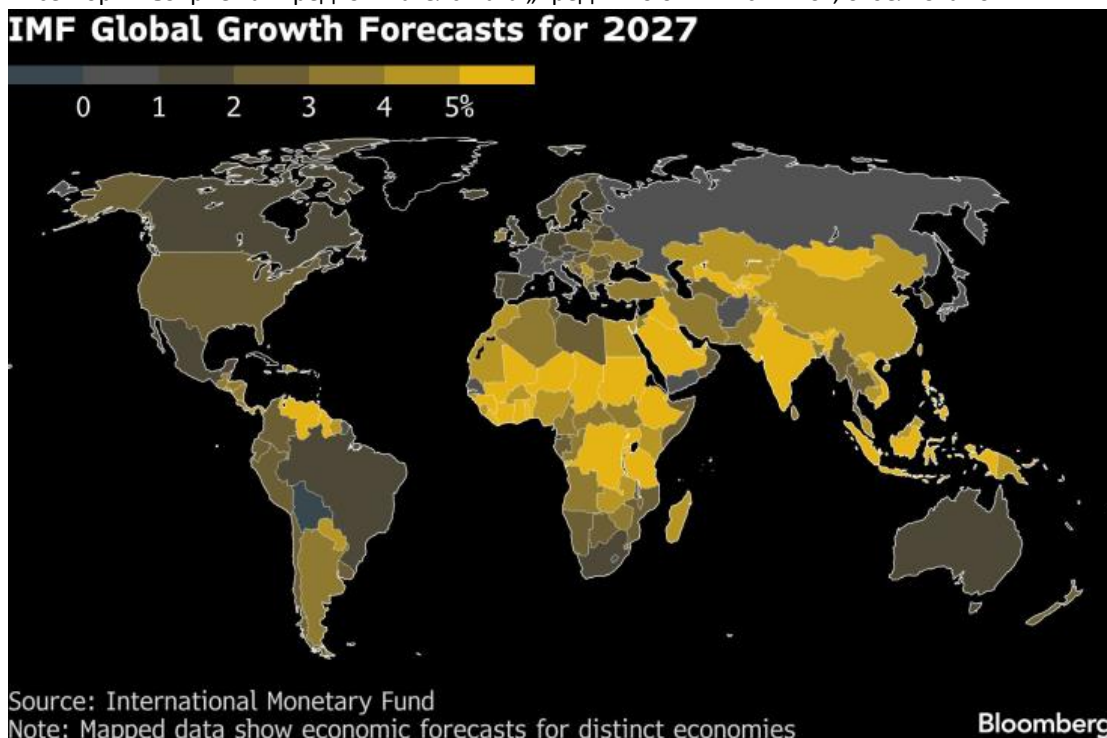
✓ Световната икономика доближава границите на своята устойчивост, предупреди МВФ

- Световната икономика достига границите на своята устойчивост – МВФ прогнозира леко ускорение на глобалния растеж (до 3,4% през 2027 г.), но предупреждава за сериозни рискове от енергийни сътресения и нарастващ публичен дълг.
- Растежът разчита на все по-тясна основа – Само 32 икономики осигуряват 95% от глобалния растеж, а средносрочните перспективи пред световното стопанство остават слаби.
- Технологичният бум носи и възможности, и рискове – Инвестициите в изкуствен интелект подкрепят стопанската активност (особено в САЩ, Китай и Азия), но едновременно с това засилват инфлационния натиск и финансовата уязвимост.

Международният валутен фонд (МВФ) заяви, че глобалният икономически растеж вероятно ще се ускори през следващата година, подкрепен от инвестициите в изкуствен интелект, но предупреди, че световната икономика се доближава до границите на своята устойчивост, докато енергийният натиск продължава, а финансовите рискове нарастват.

Растежът ще се ускори до 3,4% през 2027 г., посочи Фондът във вторник в доклада си „Перспективи пред световната икономика“ (World Economic Outlook). Тази прогноза остава непроменена спрямо последната актуализация от юли, докато прогнозата за настоящата година беше леко повишена до 3,1%.

Бизнесът „продължава да се адаптира към поредица от сътресения“, докато пазарите – подкрепени от бурния възход на технологичния сектор – възприемат предизвикателствата „предимно оптимистично“, отбелязват от МВФ.

Прогнози на МВФ за глобалния растеж през 2027 г.

Въпреки това, институцията посочи и няколко причини, поради които тази ситуация може да не се задържи дълго.

Светът изчерпа енергийните си запаси, за да компенсира недостига на доставки след атаката на САЩ срещу Иран, и тези буфери могат да се стопят, ако конфликтът се проточи. Бумът на изкуствения интелект стимулира търсенето на хардуер и може да доведе до значителен ръст на производителността, но същевременно носи и финансови рискове. Освен това, неотдавнашният скок на доходността по държавните облигации налага спешни мерки за ограничаване на бюджетните дефицити и публичния дълг.

„Световната икономика демонстрира устойчивост, но тя достига своите граници“, а рисковете пред растежа са насочени по-скоро към понижение, заяви главният икономист на МВФ Силвана Тенрейро.

„Трябва да възстановим фискалното пространство“, каза Тенрейро във вторник на пресконференцията в Банкок. „Това е задачата пред всички – да гарантираме, че сме устойчиви.“

„Слаби“ перспективи

Дори и при очакваното възстановяване през следващата година, глобалният растеж ще изостава от средното ниво от 3,5%, отчетено през предходните две години, като Фондът определи средносрочните перспективи като „слаби“.

Една от причините е неравномерният ефект от развитието на изкуствения интелект; докладът подчертава различията, които се задълбочават с напредъка на технологията. Според МВФ почти две трети от допълнителната търговия с компютърен хардуер се генерира от едва две държави – Тайван и Южна Корея. Междувременно САЩ и Китай формираха над 75% от нетния внос, свързан с изкуствения интелект, през миналата година.

Резултатът е, че глобалният икономически растеж се опира на по-тясна основа. Само 32 икономики сега осигуряват 95% от общия растеж, отбелязват от МВФ, в сравнение с 54 държави преди шест месеца.

Предстои да се види дали скокът в търсенето, свързано с AI, „ще се превърне в положителен шок в предлагането в дългосрочен план, като доведе до по-бърз ръст на производителността“, посочват от МВФ. Същевременно това „допринася за инфлационния натиск и финансовата уязвимост“.

Въпреки това Фондът очаква инфлацията да се забави през следващата година. Прогнозата е, че глобалният темп на инфлация ще спадне до 4,1% – нивото, отчетено през 2025 г. – след като тази година достигна пик от 4,7%.

Що се отнася до бюджетните предизвикателства, подчертани от спада на пазара на облигации, МВФ заяви, че има спешна нужда от „надеждни планове за корекция“, за да се възстановят фискалните буфери.

„Предстоящата задача е да се премине от етап на справяне към етап на възстановяване“, каза Тенрейро.

Понижена оценка за Франция

Очакваното ускоряване на растежа през следващата година зависи от по-динамичното развитие на нововъзникващите и развитите икономики. При развитите страни МВФ предвижда забавяне на растежа до 1,8% спрямо 2,1% през настоящата година.

Фондът прогнозира растеж от 2,3% за САЩ – най-голямата икономика в света, което представлява леко повишение спрямо прогнозираните през юли 2,2%. За Китай прогнозата за 2027 г. остава непроменена на ниво от 4%.

Сред големите икономики се откроява негативният ефект върху Франция. Очаква се икономиката ѝ да нарасне с едва 0,4% през тази година и с 0,7% през 2027 г. И двата показателя са с 0,2 процентни пункта по-ниски спрямо юлските прогнози на Фонда.

Очаква се Германия да отбележи растеж от 1,1% през 2027 г., докато растежът във Великобритания леко ще се забави до 1,2%, тъй като цените на енергията и високите лихвени проценти оказват натиск върху потреблението.

Тенрейро отбеляза, че Азия е демонстрирала „изключителна устойчивост“, като възходът на изкуствения интелект е компенсирал насрещните ветрове от пазарите на суровини. „Изкуственият интелект беше основен двигател както за тези силни резултати, така и за ревизиите на прогнозите в посока нагоре“, заяви тя.

✓ Повишаващата се доходност не е оправдание за бездействие на централните банки

- Пазарните лихвени проценти са лош заместител на по-рестриктивната парична политика, а централните банкери рискуват доверието в себе си, ако ги използват като оправдание за бездействие.
- На практика е възможно повишаващата се доходност на облигациите бързо да се обърне, ако централните банки не предприемат последващи действия за повишаване на лихвените проценти, при което няма да бъде постигнат напредък в овладяването на инфлацията.
- За да бъде ефективна по-рестриктивната парична политика, лихвените проценти трябва да останат високи за продължителен период от време, а последният срив на пазара на облигации датира от по-малко от два месеца.

Дали пазарите на облигации и деривати вършат тежката работа вместо централните банкери? Пазарът на суапове калкулира глобално координиран цикъл на повишаване на лихвените проценти през следващите 12 месеца, а доходността по дългосрочните ДЦК достига многогодишни върхове в САЩ, Европа и Япония.

Това от своя страна накара Кевин Уорш (председателят на Федералния резерв) и някои представители на Английската централна банка (АЦБ) и Европейската централна банка (ЕЦБ) да предположат, че може да не се наложи да повишават лихвите толкова, колкото се очакваше. Причината е, че пазарите на дълг оскъпват кредитирането, което би трябвало да ограничи икономическия растеж и инфлацията.

Лош заместител

Звучи разумно, но пазарните лихвени проценти са лош заместител на по-рестриктивната парична политика, а централните банкери рискуват доверието в себе си, ако ги използват като оправдание за бездействие.

През юли Уорш отбеляза, че пазарите вече са „свършили доста работа“, още преди Фед да повиши лихвите през септември. След това, миналия месец, Английската централна банка частично се позова на растящите краткосрочни пазарни лихви, за да обоснове решението си (взето с 6 на 3 гласа) да запази основния лихвен процент непроменен, въпреки че инфлацията надхвърляше целевото ниво.

Според протокола от септемврийското заседание, „повечето членове“ на Комитета по парична политика на банката заявиха, че пазарните лихви водят до „в общи линии достатъчна степен на монетарно ограничаване“. ЕЦБ изрази подобно мнение, като в публикувания в четвъртък протокол посочи, че пазарите могат да повлияят на бъдещия курс на политиката:

„Корекциите в ценообразуването при дългосрочния сегмент на кривата на доходност – стига да протичат гладко – също подкрепят планираната позиция на паричната политика и биха могли да имат значение за определянето на подходящите лихвени проценти в бъдеще. Моделни оценки показват, че ефектът от по-високите дългосрочни лихвени проценти върху растежа и инфлацията може да бъде значителен.“

Разчитането единствено на пазарите обаче би било губеща стратегия.

Огледалото

Покойният икономист и носител на Нобелова награда Пол Самюелсън е описал реакцията на бившия председател на Фед Алън Грийнспан спрямо пазарите с метафората за животно, виждащо собственото си отражение. „Сещам се за маймуна, която за първи път вижда огледало“, каза той. „Тя вижда образа си в огледалото и си мисли, че като наблюдава реакциите на тази маймуна – включително изненадите ѝ – получава нова информация.“ Икономистите Стивън Морис и Хюн Сонг Шин нарекоха това „проблем на отражението“, препращайки към цитат на Самюелсън от 1994 г.

На практика е възможно повишаващата се доходност на облигациите бързо да се обърне, ако централните банки не предприемат последващи действия за повишаване на лихвените проценти, при което няма да бъде постигнат напредък в овладяването на инфлацията. За да бъде ефективна по-рестриктивната парична политика, лихвените проценти трябва да останат високи за продължителен период от време, а последният срив на пазара на облигации датира от по-малко от два месеца.

Глобалната инфлация остава висока вече шест години, а популистки лидери – начело с президента Доналд Тръмп и японския премиер Санае Такаичи – застрашават бъдещето на независимостта на централните банки. Междувременно светът продължава да се справя с последиците от поредица инфлационни сътресения, включително пандемията от COVID-19, руската инвазия в Украйна, митата на Тръмп, конфликта на САЩ и Израел с Иран и енергийната криза.

В такава сложна обстановка репутацията и общественото възприятие са също толкова важни, колкото и икономическите показатели; централните банкери не могат да си позволят да стоят със скръстени ръце и да разчитат, че пазарите ще свършат цялата тежка работа вместо тях, докато самите те за поредна година не успяват да постигнат целите си за инфлацията.

Инфлацията след пандемията така и не се върна до 2%:

Повишаването на пазарните лихвени проценти се дължи отчасти на устойчивостта на световната икономика, съчетана с необичайно големи бюджетни дефицити на САЩ и масивно теглене на заеми от компании в сферата на изкуствения

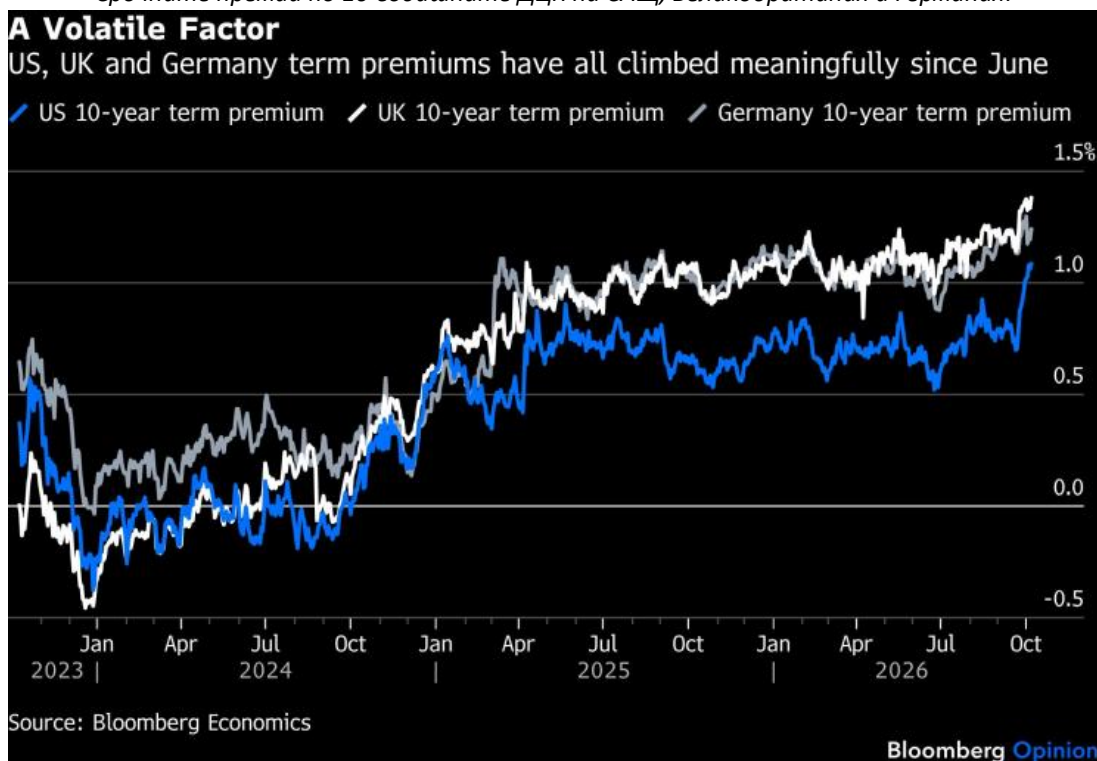
интелект – фактори, които подхранват инфлационния натиск. Не е изненадващо, че доходността на 10-годишните японски държавни облигации е на най-високото си ниво от 1996 г. насам, тази на 10-годишните американски облигации – от 2002 г., на британските – от 2007 г., а на германските – от 2009 г. (на френските от началото на века – бел. ред.)

Срочната премия

И все пак, тази висока доходност, която влияе върху разходите за финансиране в съответните икономики, сама по себе си няма да бъде достатъчна за овладяване на инфлацията. Причината е, че част от повишението се дължи на нарастването на т.нар. „премии за срочност“ (term premiums) – допълнителната доходност, която инвеститорите изискват, за да държат облигации с по-дълъг срок на падеж вместо такива с по-кратък срок.

Тъй като се основават на пазарната оценка на риска, премиите за срочност са известни със своята волатилност и податливост на промени в пазарните нагласи. Модел на Bloomberg Economics оценява премията за срочност при 10-годишните американски държавни облигации на около 1,03%, докато през юни тя е била едва 0,52%, преди две години е била отрицателна, а средната ѝ стойност за последните пет години е 0,06%.

Срочните премии по 10-годишните ДЦК на САЩ, Великобритания и Германия:

Всичко това повишава вероятността от възникване на предстоящ „проблем с отражението“ (обратната връзка). Нека разгледаме опита на Федералния резерв от края на 2023 г.: през септември институцията повиши лихвените проценти за последен път в рамките на онзи цикъл, но доходността по дългосрочните облигации продължи да расте още около месец. Лори Логан, президент на клона на Фед в Далас, заяви, че по-високите премии за срочност „биха могли да свършат част от работата по охлаждане на икономиката вместо нас, намалявайки необходимостта от допълнително затягане на паричната политика“.

Какъв беше резултатът? Вместо да продължи със затягането на политиката, Фед запази лихвените проценти непроменени и доходността по 10-годишните държавни облигации на САЩ се срина с 1,20 процентни пункта за по-малко от два месеца. Що се отнася до инфлацията – тя така и не се върна към целевото ниво от 2%. Дали на други централни банки ще се наложи отново да научат този урок по трудния начин?

Централните банки трябва да си сътрудничат с пазарите, но не могат да разчитат, че пазарите ще работят в тяхна полза. За отговорните за паричната политика лица скорошното повишение на пазарните лихвени проценти е добре дошло развитие, показващо, че усилията им дават резултат. Това обаче съвсем не означава, че работата им е приключила.

✓ Горива и метали вдигат ръста на износа до 10% към август

Износът на стоки от България продължава да набира инерция - към август ръстът му се ускорява до 10% на годишна база, като общо за осемте месеца реализираната зад граница продукция възлиза на 31.2 млрд. евро, показват предварителни данни на НСИ. Това се случва благодарение на силен резултат през летния месец - експортът на стоки само за август е с 20.7% спрямо година по-рано.

Така след три години на спад през 2026 г. българският износ се оттласква от дъното и вече няколко месеца върви нагоре. Увеличението идва главно от повече продажби към страните от ЕС - за периода януари - август те растат с 13.2% на годишна база, а тези към трети страни - с едва 4.4%.

Тъй като данните са в парична стойност, за ръста допринасят и по-високите цени на повечето продуктови групи. За второто тримесечие средните цени на експортните стоки са с 9.2% нагоре спрямо нивото от 2025 г.

Вносът в страната обаче продължава да изпреварва износа, подхранван от силно вътрешно потребление. От началото на годината до август включително той расте с 14.5% спрямо същия период на 2025 г. и достига 39.3 млрд. евро. С по-голямо увеличение е вносът от страни извън ЕС - от 25.6%. Така търговското салдо на България остава отрицателно, като минусът надхвърля 8 млрд. евро - с над 2 млрд. евро повече спрямо година по-рано.

Горива, метали и лекарства дават тласък на износа

По-подробни разбивки са налични към юли. Те показват, че за седемте месеца най-много като процент расте износът на енергийни продукти - с 39%. Следват маслата и мазнините с растителен и животински произход, от които България изнася предимно олио, както и артикули, класифицирани според вида на материала (основно метали) с ръстове по около 27%. По-конкретно продуктите, които най-силно допринасят за повишението на общия резултат, са цветните метали (мед), горивата, металните руди и отпадъци, лекарствени продукти, както и машини и съоръжения за производство на енергия.

По-високият резултат при горивата и металите донякъде се дължи и на базов ефект, тъй като две водещи предприятия бяха в планов ремонт миналата година, което ограничи дейността им, но сега продажбите се възстановяват. При горивата ефект имат и цените, които тази година са значително по-високи след поскъпването на петрола заради войната в Иран. През второто тримесечие например износните цени на нефтопродуктите са били с 61% над средните за 2025 г., показват данните на НСИ.

На 31 октомври 2025 г българският парламент въведе забрана за износ на нефтопродукти - основно дизел и авиационно гориво, която наскоро (23 септември 2026 г.) бе отменена на фона на виските крайни цени на горивата. Въпреки забраната износът и на дизел обаче бе реално възможен със специален разрешителен режим от агенция "Митници" и потвърждение от Народното събрание. Макар това да отнемаше доста време, сделки за износ на дизел все пак са сключвани. Освен това България е изнасяла и друг вид горива - като бензин.

В същото време на минус спрямо миналата година са продажбите на разнообразни готови продукти и на храни. Една от водещите групи в българския експорт - машини и оборудване, остава на приблизително същото ниво като през 2025 г.

През първите седем месеца Германия, Румъния и Италия са трите най-големи търговски партньора на България, като износът и към трите страни расте с двуцифрени темпове. Следват Турция и Гърция, към които обаче продажбите намаляват. Плавно възстановяване

Повечето институции залагат износът да продължи да расте тази и следващата година. "Очаква се плавно ускорение на износа на стоки да продължи до края на годината, при умерен растеж на вноса", посочва финансовото министерство в последната си прогноза. Въпреки това външната търговия ще има отрицателен нетен принос за ръста на икономиката. През 2027 г. темпът на нарастване на износа ще се ускори поради очаквано подобряване на външното търсене, прогнозира още финансовото ведомство.

На същото мнение е и БНБ. Според последната прогноза на централната банка въпреки неблагоприятната външна среда се очаква износът на стоки да се възстанови през 2026 г. поради изчерпването на временните фактори, които го ограничаваха през 2025 г. Въпреки това приносът му ще остане отрицателен за растежа, като причината е високият внос. "През 2027 г. се очаква отрицателният принос на нетния износ към икономическата активност да се свие", посочва още БНБ.

✓ **Теми и гости в сутрешните блокове**

БНТ, „Денят започва“

- Тема: Ива Михайлова е в България.; Гост: Иво Никодимов, който първи разказа за нейния случай.
- Тема: Здравната система и схемите за източване.; Анализ на бившите министри на здравеопазването докторите Мими Виткова и Стефан Константинов.
- Тема: След Тристранният съвет за минималната работна заплата и пенсионното осигуряване; Гости - Мария Минчева от Българската стопанска камара и Атанас Кацарчев от „Подкрепа“.
- Тема: И още - капе ли от покрива в класните стаи на Музикалното училище в Пловдив?

БТВ, „Тази сутрин“

- Тема: София- Скопие ще се променят ли отношенията след завръщането на Ива Михайлова

✓ **Преглед на печата**

Водещи заглавия на първите страници

- в. 24 часа - И сиренето с много вода става менте, отива на щанда с ония работи
- в. Труд - Минималната заплата - колкото да сме живи
- в. Телеграф - Хладен душ за заплатите

Водещи заглавия на вътрешните страници

- в. 24 часа - 4 риска в Черно море, България иска наблюдение от космоса
- в. 24 часа - 3,7 млн. българи могат да работят, но трябва да хранят още толкова
- в. Труд - Калкулатор изчислява риска от инсулт
- в. Труд - 350 килограма наркотици скрити сред фъстъци
- в. Телеграф - Младите избиратели с 6 стъпки за лесен вот
- в. Телеграф - €300 печалба от новата монета

Водещи интервюта

- в. 24 часа - Стефан Белчев: Не виждам причина банките да вдигат лихви заради данък свръхпечалба - депозитите в тях са милиарди
- в. Труд - Ивайло Ангелов: Съдебната реформа трябва да спре превръщането на делата в безкраен абсурд
- в. Телеграф - Икономистът Стоян Панчев: Влязохме неподготвени в еврозоната

Водещи анализи

- в. 24 часа - Колко от нас ще загубят работата си по професии до 5 г.
- в. Труд - Ива Михайлова е в България и ще се лекува в „Пирогов“
- в. Телеграф - Ива взе нещата в свои ръце

Всички досегашни броеве на "ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ" от началото на 2026 г. до днес може да намерите на адрес: <https://bica-bg.org/bg/14/medii.htm> В секция МЕДИИ/ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ на уебсайта ни е запазен и пълен архив.